

LA PROTECCIÓ INTERNACIONAL DELS DRETS HUMANS
EN EL PLA REGIONAL: L'OBRA DEL CONSELL D'EUROPA,
DE LES COMUNITATS EUROPEES I DE LA UNIÓ EUROPEA

TEMA 2

CURS ACADÈMIC 2019/2020
Drets humans i cooperació internacional
Estrella del Valle Calzada

ÍNDEX

1. Idees generals
2. El Conveni Europeu per a la Protecció dels Drets Humans i de les Llibertats Fonamentals de 1950 i els seus protocols.
3. La Carta Social Europea de 1961 i els seus protocols.
4. Altres convenis de protecció de drets humans. Especial referència a la Convenció de 2011*
5. El silenci dels tractats constitutius.
6. La formalització de la protecció dels drets humans.
7. La positivització dels drets humans. Els drets humans en el Tractat de Lisboa.

1. IDEES GENERALS

SISTEMES DE PROTECCIÓ INTERNACIONAL DELS DRETS HUMANS

Sistema universal

- Organització de les Nacions Unides

Sistemes regionals

- Sistema europeu
- Sistema africà
- Sistema Interamericà
- Sistema asiàtic*

SISTEMA EUROPEU DE PROTECCIÓ DELS DRETS HUMANS

OBRA DE LA UNIÓ EUROPEA

OBRA DEL CONSELL D'EUROPA

SISTEMA EUROPEU DE PROTECCIÓ DELS DRETS HUMANS

OBRA DE LA UNIÓ EUROPEA

OBRA DEL CONSELL D'EUROPA

Carta Social Europea de
1961 (+protocols)

Conveni Europeu per a la
Protecció dels Drets
Humans i de les Llibertats
Fonamentals de 1950
(+protocols)

CONSELL D'EUROPA

- Organització internacional d'àmbit regional
- 1949
- Seu: Estrasburg
- 47 membres. Espanya* 1977
- **DEFENSA I PROMOCIÓ DEL TRIPLE PILAR:**
 - Democràcia
 - Estat de dret
 - Drets humans
- **INSTAURACIÓ D'UN SISTEMA CONVENCIONAL DE RECONeixEMENT I GARANTIA DELS DRETS HUMANS**

EL CONVENI EUROPEU PER A LA PROTECCIÓ DELS DRETS HUMANS I DE LES LLIBERTATS FONAMENTALS DE 1950 I ELS SEUS PROTOCOLS

https://www.echr.coe.int/documents/convention_spa.pdf

- Aprovació: 1950
- Senyal d'identitat del Consell d'Europa
- Conveni: 59 articles
- + 17 PROTOCOLOS ADDICIONALS
 - Ampliació substantiva
 - Ampliació de les garanties i normes processals
- Títol I. Drets i Llibertats
- Títol II. Tribunal Europeu de Drets Humans
- Títol III. Altres disposicions

Article 1: “Les altes parts contractants reconeixen a tota persona sota la seua jurisdicció els drets i llibertats indicats en el títol I d’aquest conveni”

TITULO I (articles 2-18): DRETS I LLIBERTATS

- **Dret a la vida**
- **Prohibició de la tortura**
- **Prohibició de l’esclavitud i del treball forçós**
- **Dret a la llibertat i a la seguretat**
- **Dret a un procés equitatiu**
- **Principi de legalitat**
- **Dret al respecte a la vida privada i familiar**
- **Llibertat de pensament, de consciència i de religió**
- **Llibertat d’expressió**
- **Llibertat de reunió i d’associació**
- **Dret a contraure matrimoni**
- **Dret a un recurs efectiu**
- **Prohibició de discriminació**

PROTOCOLS ADDICIONALS

PROTOCOL ADDICIONAL (1952)

- Protecció de la propietat
- Dret a la educació
- Dret a eleccions lliures

PROTOCOL núm. 4 (1963)

- Prohibició de presó per deutes
- Llibertat de circulació
- Prohibició de l'expulsió de nacionals
- Prohibició de les expulsions col·lectives d'estrangers

PROTOCOL núm. 6 (1983)

- Abolició de la pena de mort
- Pena de mort en temps de guerra*

PROTOCOL núm. 7 (1984)

- Garanties de procediment en cas d'expulsió d'estrangers
- Dret a un doble grau de jurisdicció
- en matèria penal
- Dret a indemnització en cas d'error judicial
- Dret a no ser jutjat o condemnat dues vegades
- Igualtat entre esposos

PROTOCOL núm. 12 (2000)

- Prohibició general de la discriminació

PROTOCOL núm. 13 (2002)

- Abolició de la pena de mort en qualsevol circumstància

ORGANITZACIÓ INSTITUCIONAL

Secretaria
General

Comitè de
Ministres

Tribunal
Europeu de
Drets Humans

ORGANITZACIÓ INSTITUCIONAL

Secretaria
General

Comitè de
Ministres

Tribunal
Europeu de
Drets Humans

**ÒRGAN DE DECISIÓ/EXECUTIU.
MINISTRES D'AFERS
EXTERIORS/REPRESENTANTS**

**MARIJA PEJGINOVIC
BURIC (setembre 2019)**

MECANISMES DE CONTROL DEL COMPLIMENT DELS DRETS (CEDH)

1. INFORMES o indagacions del Secretari General.

Article. 52:

“Els països tenen l’obligació de donar la informació que els sol·licita la Secretaria General del Consell en relació amb la forma en què el dret intern assegura l’aplicació de les disposicions del conveni”

DAVANT EL TEDH:

2. DEMANDA INTERESTATAL o assumptes entre països.

Article 33:

“Tota alta part contractant pot sotmetre al tribunal qualsevol incompliment del que disposa el conveni i els seus protocols que a parer seu pugui ser imputat a una altra alta part contractant”

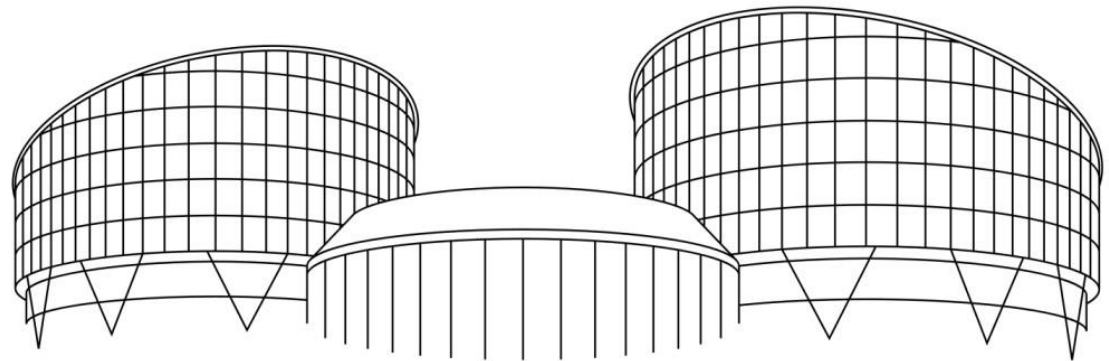
3. DEMANDES INDIVIDUALS,

Article 34:

“El tribunal pot conèixer una demanda presentada per qualsevol persona física, organització no governamental o grup de particulars que es considera víctima d’una violació per una de les altes parts contractants dels drets reconeguts en el Conveni o els seus protocols. Les altes parts contractants es comprometen a no posar cap traves a l’exercici eficaç d’aquest dret”

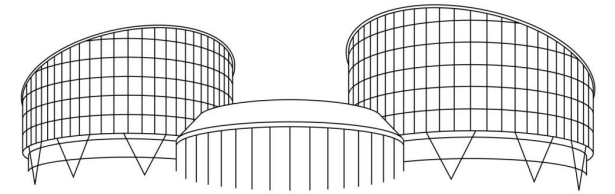
TRIBUNAL EUROPEU DE DRETS HUMANS

- Sistema de garantia judicial dels drets humans en l'àmbit regional europeu
- **COMPOSICIÓ:**
 - 1 jutge nacional de cada país part (47)
 - 6 anys, amb possibilitat de reelecció
- **SEU:** Estrasburg
- **PROCEDIMENTS** (títol II CEDH, arts. 19-41 + Protocol núm. 11)
 - ASSUMPTES INTERESTATALES
 - DEMANDES INDIVIDUALS

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

TRIBUNAL EUROPEU DE DRETS HUMANS

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

PRIMERA FASE: ADMISSIÓ DE LA DEMANDA

ARTICLE 35:

“1. No es pot recórrer al tribunal sinó després d’esgotar les vies de recursos internes, tal com s’entén segons els principis de dret internacional generalment reconeguts i en el termini de sis mesos a partir de la data de la resolució interna definitiva.

2. El tribunal no admetrà cap demanda individual entaulada per aplicació de l’article 34 quan:

a) Siga anònima o

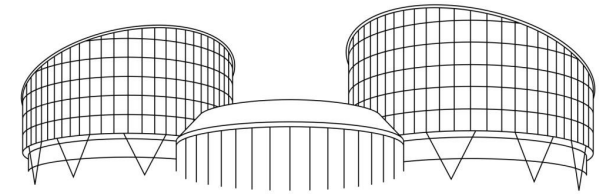
b) Siga essencialment la mateixa que una demanda examinada anteriorment pel tribunal o ja sotmesa a una altra instància internacional de recerca o d’arranjament i no continga fets nous.

3. El tribunal declararà inadmissible les demandes individuals presentades en virtut de l’article 34 si considera que:

a) La demanda és incompatible amb les disposicions del Conveni o dels seus protocols, manifestament mal fundada o abusiva
o

b) Si el demandant no ha patit un perjudici important, tret que el respecte dels drets humans garantits pel Conveni i pels seus protocols exigisca un examen del fons de la demanda i amb la condició que no es podrà rebutjar per aquest motiu cap assumpte que no haja estat degudament examinat per un tribunal nacional”

TRIBUNAL EUROPEU DE DRETS HUMANS

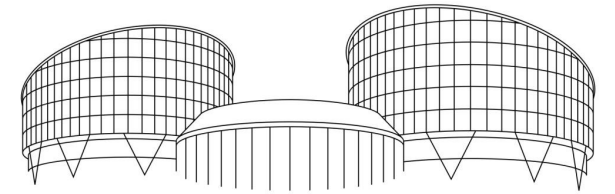
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

- **REQUISIT: ESGOTAMENT DE LES VIES DE RECURSOS INTERNES** – Presentació de la demanda dins del **període de sis mesos**
 - Segons la legislació nacional de cada Estat.
- **NO S'ADMENTRÀ LA DEMANDA:**
 - Anònima
 - Essencialment igual a una demanda ja examinada pel tribunal o altra instància internacional
 - Incompatible al CEDH – Protocols
 - Manifestament mal fundada o abusiva
 - Si el demandant no ha patit un perjudici important

Admissió determinada per un jutge únic.

Complexitat: remissió a comitè de tres jutges o sala

TRIBUNAL EUROPEU DE DRETS HUMANS

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

SEGONA FASE: EXAMEN DE LA DEMANDA

ARTICLE 38:

“El Tribunal procederá al examen contradictorio del caso con los representantes de las partes y, si procede, a una indagación, para cuya eficaz realización las Altas Partes Contratantes proporcionarán todas las facilidades necesarias”

- INTERVENCIÓ DE LES PARTS

- INTENT DE ARRANJAMENT AMISTÓS (art. 39)

- Si no es possible: **VISTA PÚBLICA + SENTÈNCIA**

- **TRIBUNAL: COMPOSICIÓ**

- Comitè de tres jutges

- Sala de cinc jutges

- Gran sala de dèset jutges (Qüestions? Interpretació del conveni; canvi de jurisprudència)

TRIBUNAL EUROPEU DE DRETS HUMANS

TERCERA FASE: SENTÈNCIA

Com han de ser les sentències?

- MOTIVADES (art. 45)
- OBLIGATORIES PER ALS ESTATS (art. 46)
- DEFINITIVES
 - Si son dictades per la Gran Sala: directament
 - Si son dictades per les Sales: possibilitat de recurs davant la Gran Sala
- EXECUTIVES: (Comitè de Ministres)

2013-2017	Mitja de sentències per any	Mitja de sentències per any amb una violació al menys	Sentències amb al menys una violació per milió d'habitants
Espanya	8,8	6,0	0,1
Federación Rusa	181,4	173,0	2,4
Francia	24,0	16,4	0,2
Turquía	103,2	92,4	1.2

FONT: <http://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Poder-Judicial/En-Portada/Espana--entre-los-paises-con-menos-reclamaciones-y-condenas-en-los-tribunales-europeos>

Estrasburgo: las condenas más importantes contra España en materia de Derechos Humanos

- En 2018 se han producido ya varias sentencias. El año pasado fueron seis de más de 1.000 en toda Europa. Rusia acumuló 350

TEDH: CONDEMNES A ESPANYA EN 2018

- ❑ CAS CREMA DE FOTOS DE LA MONARQUIA: llibertat d'expressió (art. 10)
 - ❑ **Assumpte:** Stern Taulats y Roura Capellera c. España (51168/15 y 51186/15)
- ❑ CAS SOROLLS NOCTURNS: dret a la vida privada i familiar (art. 8)
 - ❑ **Assumpte :** Cuenca Zarzoso (23383/12)
- ❑ CAS CÀMARES OCULTES EN SUPERMERCAT: dret a un procés equitatiu (art. 6) i dret a la vida privada (art. 8)
 - ❑ **Assumpte :** López Ribalda y otros c. España (1874/13 y 8567/13)
- ❑ CAS MEMBRES ETA: prohibició de no tortures (art. 3)
 - ❑ **Assumpte :** Portu Juanenea y Sarasola Yarzabal c. España (1653/13)

JURISPRUDÈNCIA: DRET A PERMANÉIXER EN TERRITORI ESPANYOL (ART. 8)

≡ eldiario.es

DESALAMBRE

DERECHOS

Frerteras Igualdad Racismo Derechos y libertades Desigualdad y pobreza

Estrasburgo condena a España por ordenar la deportación de dos inmigrantes con antecedentes penales sin tener en cuenta su arraigo

- ⌚ El Tribunal Europeo de Derechos Humanos ha condenado a España por decretar la expulsión de dos hombres de origen marroquí condenados por tráfico de droga sin tener en cuenta sus lazos familiares ni su arraigo
- ⌚ La Corte considera que la Justicia española no "tuvo en cuenta en sus decisiones la duración de la estancia en España de los demandantes"
- ⌚ Los demandantes no pidieron una indemnización económica, pero sí que se anulen las órdenes de expulsión

Assumpte: ND-NT c. España (8675/15 y 8697/15)

Ley de protección de la seguridad ciudadana, 2015 – Ley de Extranjería

"1. Los extranjeros que sean detectados en la línea fronteriza de la demarcación territorial de Ceuta o Melilla mientras intentan superar los elementos de contención fronterizos (vallas) para cruzar irregularmente la frontera, podrán ser rechazados a fin de impedir su entrada ilegal en España.

En todo caso, el rechazo se realizará respetando la normativa internacional de derechos humanos y de protección internacional de la que España es parte.

Las solicitudes de protección internacional se formalizaran en los lugares autorizados para este propósito y se procesarán de acuerdo con las obligaciones de protección internacional. "

LLIBERTAT D'EXPRESSIONÓ?

JURISPRUDÈNCIA: LLIBERTAT D'EXPRESSIÓ (ART. 10)

TRIBUNAL DE ESTRASBURGO ›

Estrasburgo dice que quemar fotos del Rey es libertad de expresión

El Tribunal Europeo de Derechos Humanos condena a España por imponer una pena de cárcel a dos manifestantes que quemaron la foto de los Reyes en 2007

Assumpte: Stern Taulats y Roura Capellera c. España (51168/15 y 51186/15)

<https://www.mjusticia.gob.es/cs/Satellite/Portal/es/areas-tematicas/area-internacional/tribunal-europeo-derechos/jurisprudencia-tedh/articulo-libertad-expresion>

3. LA CARTA SOCIAL EUROPEA DE 1961 I ELS SEUS PROTOCOLS

- ❑ Data de aprovació: 18 de octubre de 1961, Torí (Carta de Torí)
- ❑ CONTINGUT SUBSTANTIU: drets de caràcter econòmic, social i cultural
 - ❑ Complement del CEDH. Instrument europeu més avançat de reconeixement de drets socials
 - ❑ Preàmbul + 6 parts:
 - ❑ Part I: drets i principis que es plantegen com a objectius de les polítiques nacionals
 - ❑ Part II: compromisos i drets que els estats poden assumir com a vinculants
 - ❑ Part III: obligacions concretes assumides pels Estats
- ❑ 38 articles + PROTOCOLS: 1988 (substantiu); 1991 i 1995 (processal)
- ❑ REFUNDICIÓ Carta Social + Protocols = **CARTA SOCIAL EUROPEA REVISADA (1996)**
 - ❑ Entrada en vigor: 1999
 - ❑ Espanya? Ratificació en febrer de 2019

4. ALTRES CONVENIS DE PROTECCIÓ DELS DRETS HUMANS

- Convenció marc per a la protecció de les minories nacionals
- Carta europea de les llengües regionals o minoritàries
- Convenció per a l'acció contra la tracta d'éssers humans
- Conveni del Consell d'Europa per a la protecció dels xiquets contra l'explotació i l'abús sexual
- Conveni del Consell d'Europa sobre prevenció i lluita contra la violència contra les dones i la violència domèstica
- Conveni sobre cibercriminalitat
- Conveni sobre drets humans i biomedicina
- Conveni del Consell d'Europa sobre prevenció i lluita contra la violència contra les dones i la violència domèstica, també conegut com a Convenció d'Estambul de 2011

6. L'OBRA DE LA UNIÓ EUROPEA

Característiques particulars:

- Silenci dels tractats constitutius
- Desenvolupament jurisprudencial del Tribunal de Justícia
- Evolució progressiva i modificació dels tractats constitutius
- Inexistència de mecanismes específics de protecció

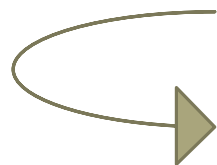
DESENVOLUPAMENT DE L'ORGANITZACIÓ – DE FORMA PARALELA A LA DEDICACIÓ ALS
DRETS HUMANS

6. L'OBRA DE LA UNIÓ EUROPEA

SILENCI DELS TRACTATS CONSTITUTIUS: ¿?

- **Tractat constitutiu de la CECA – COMUNITAT EUROPEA DEL CARBÓ I DE L'ACER – 1951**
 - Dimensió de caràcter tècnic
- **Tractat constitutiu de la CEE - COMUNITAT ECONÒMICA EUROPEA; i DE L'ENERGIA ATÒMICA – 1957**
 - Dimensió de caràcter econòmic

TRIBUNAL DE JUSTÍCIA – creació de un “model” de protecció dels drets humans
– respecte dels drets humans com principi general del dret comunitari

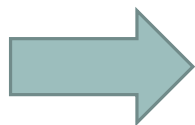
* [Sentència NOLD \(1974\)](#)

6. L'OBRA DE LA UNIÓ EUROPEA

Malgrat la tasca del Tribunal de Justícia...

NECESSITAT DE FORMALITZACIÓ

**Progressiva modificació dels tractats constitutius:
PROCÉS DE POSITIVITZACIÓ DELS DRETS HUMANS**

- 1. TRACTAT DE MAASTRICHT – TRACTAT DE LA UNIÓ EUROPEA, 1992**
2. (Tractat de Amsterdam, 1997)
3. (Tractat de Niza, 2001)
4. (Tractat Constitucional, 2004; aprovació frustrada)
- 5. TRACTAT DE LISBOA, 2007**

6. L'OBRA DE LA UNIÓ EUROPEA

TRACTAT DE MAASTRICHT – TRACTAT DE LA UNIÓ EUROPEA, 1992

- Compromís de la UE: respectar “els drets fonamentals tal i com eren garantits en el Conveni Europeu per a la protecció dels Drets humans i les llibertats fonamentals, i com resulta de les tradicions constitucionals comuns als Estats membres com principis generals del Dret comunitari” (Formula jurisprudencial – TJ)
- Exigència de respecte al CEDH

6. L'OBRA DE LA UNIÓ EUROPEA

TRACTAT DE LISBOA, 2007

Majors modificacions dels tractats (TUE-TFUE) en matèria de drets humans:

Article 2

“La Unión se fundamenta en los valores de respeto de la dignidad humana, libertad, democracia, igualdad, Estado de Derecho y respeto de los derechos humanos, incluidos los derechos de las personas pertenecientes a minorías. Estos valores son comunes a los Estados miembros en una sociedad caracterizada por el pluralismo, la no discriminación, la tolerancia, la justicia, la solidaridad y la igualdad entre mujeres y hombres”

Article 6

“1. La Unión reconoce los derechos, libertades y principios enunciados en la Carta de los Derechos Fundamentales de la Unión Europea de 7 de diciembre de 2000, tal como fue adaptada el 12 de diciembre de 2007 en Estrasburgo, la cual tendrá el mismo valor jurídico que los Tratados.

Las disposiciones de la Carta no ampliarán en modo alguno las competencias de la Unión tal como se definen en los Tratados.

Los derechos, libertades y principios enunciados en la Carta se interpretarán con arreglo a las disposiciones generales del título VII de la Carta por las que se rige su interpretación y aplicación y teniendo debidamente en cuenta las explicaciones a que se hace referencia en la Carta, que indican las fuentes de dichas disposiciones.

2 La Unión se adherirá al Convenio Europeo para la Protección de los Derechos Humanos y de las Libertades Fundamentales. *Esta adhesión no modificará las competencias de la Unión que se definen en los Tratados.*

3. Los derechos fundamentales que garantiza el Convenio Europeo para la Protección de los Derechos Humanos y de las Libertades Fundamentales y los que son fruto de las tradiciones constitucionales comunes a los Estados miembros formarán parte del Derecho de la Unión como principios generales”

Article 7:

“1. A propuesta motivada de un tercio de los Estados miembros, del Parlamento Europeo o de la Comisión, el Consejo, por mayoría de cuatro quintos de sus miembros y previa aprobación del Parlamento Europeo, podrá constatar la existencia de un riesgo claro de violación grave por parte de un Estado miembro de los valores contemplados en el artículo 2. Antes de proceder a esta constatación, el Consejo oirá al Estado miembro de que se trate y por el mismo procedimiento podrá dirigirle recomendaciones. El Consejo comprobará de manera periódica si los motivos que han llevado a tal constatación siguen siendo válidos.

2. El Consejo Europeo, por unanimidad y a propuesta de un tercio de los Estados miembros o de la Comisión y previa aprobación del Parlamento Europeo, podrá constatar la existencia de una violación grave y persistente por parte de un Estado miembro de los valores contemplados en el artículo 2 tras invitar al Estado miembro de que se trate a que presente sus observaciones.

3. Cuando se haya efectuado la constatación contemplada en el apartado 2, el Consejo podrá decidir, por mayoría cualificada, que se suspendan determinados derechos derivados de la aplicación de los Tratados al Estado miembro de que se trate, incluidos los derechos de voto del representante del Gobierno de dicho Estado miembro en el Consejo. Al proceder a dicha suspensión, el Consejo tendrá en cuenta las posibles consecuencias de la misma para los derechos y obligaciones de las personas físicas y jurídicas”

6. L'OBRA DE LA UNIÓ EUROPEA

ADHESIÓ DE LA UE AL CEDH?

- Exigència del Tractat de Lisboa (article 6, TUE)
- Negociacions amb el Consell d'Europa (2013)
- Opinió consultiva al TJUE – dictamen negatiu
- Adhesió bloquejada

CARTA DE DRETS FONAMENTALS DE LA UNIÓ EUROPEA

- Declaració pròpia de drets humans de la UE
- Part de la frustrat intent de aprovar una Constitució Europea (2004)
- Contingut:
 - Preàmbul
 - 7 títols
 - Dignitat
 - Llibertats
 - Igualtat
 - Solidaritat
 - Ciutadania
 - Justícia
 - Disposicions d'interpretació i aplicació

Plan de Acción de la UE para los derechos humanos y la democracia

Plan de Acción de la UE para los derechos humanos y la democracia

El segundo plan de acción para los derechos humanos y la democracia, que abarca el período 2015-2019, tiene por objeto reforzar la aplicación de la política de derechos humanos de la UE en todas las actividades. Se centra, en particular, en capacitar a las instituciones locales y a las organizaciones de la sociedad civil. Sus principios rectores serán la detección precoz, la prevención y la mediación en los conflictos. El folleto incluye también una introducción de la alta representante Federica Mogherini, unas conclusiones sobre el plan de acción y el marco estratégico de la UE sobre derechos humanos y democracia. El plan de acción se publica en inglés y francés.

Derechos humanos: la UE nombra a un nuevo representante especial

Hoy, el Consejo ha nombrado a **Eamon Gilmore** representante especial de la UE para los Derechos Humanos. Eamon Gilmore sustituirá a Stavros Lambrinidis, que fue nombrado en 2012 primer representante especial de la UE. Eamon Gilmore, que ha sido nombrado por un período inicial de dos años, asumirá sus funciones el 1 de marzo de 2019.

La labor del representante especial para los Derechos Humanos consiste en mejorar la eficacia y proyección pública de la política de derechos humanos de la UE. El representante especial tiene un mandato amplio y flexible, que prevé la posibilidad de adaptarse a las circunstancias geopolíticas en constante evolución. El representante especial cooperará estrechamente con el Servicio Europeo de Acción Exterior, que prestará pleno apoyo a su trabajo.

Eamon Gilmore, representante especial de la UE para los